

Profán kis szentek az abroszon

Födő Gábor, az év grafikus

RÉVÉSZ EMESE

Tudja-e, hogy idén ki volt az év kiegészítőtervezője, vagy ki készítette az év természet-fotóját? És azt, kinek a műve lett idén „az év grafikája”?

Komolytan ítékezés vagy remek közösségi játék azt állítani valakiről, hogy idén ő volt a legjobb egy adott művészeti ágban? A művészet nem magasugrás, eredményei nem számszerűsíthetők sem másod-

percekben, sem gólokban. Marad hát a nagy tekintélyű zsűri megfellebbezhetetlen döntése vagy más esetben: a közönség tetsése a maga szubjektív, elfogult és manipulálható véleményével. Vox populi, vox Dei. Ha megkérdezik, a publikum boldogan hallatja hangját, mert egyszerre úgy érezheti, a művészet nem tőle függetlenül, hanem vele együtt élő dolog. A műkormösöktől a jegyellenőrökig mindenki versenybe száll, miért éppen a képzőművészet szereplői maradnának ki belőle? A nagyközönség bevonásával folyó, látványos show-elemekkel gazdagított szavazás reflektorfénybe állítja egy szakma képviselőit, egy kiemelt alkotó bemutatása kivételes kommunikációs felület az általa képviselt művészeti ágban. Bármilyen csúszós és nyálkás is az a porond, mostanra ott vannak a show-biznisz szín-

foto: Födő Gábor

padán a zenészek és a táncosok – kis virtuózok és csillagok.

A képzőművészet klasszikus ágai azonban láthatatlanok a látványosságok tengerében, a képalakítók nincsenek képernyőn.

Az év grafikája díjat 1996 óta A Magyar Grafikáért Alapítvány szakmai zsűrije ítéli oda.*

Hatékonyabb kommunikáció esetén mindez kiváló alkalom lenne arra, hogy a grafika hely-

zete, iránya közbeszéd tárgya legyen. Az esemény azonban húsz éve belügy, ahogy jobbára a grafika körüli történések is azok. Így marad a szűk körű szakmai beszéd, pedig egy efféle díj akkor töltené be szerepét, ha széles körű elemzésre, vitára ösztökléne.

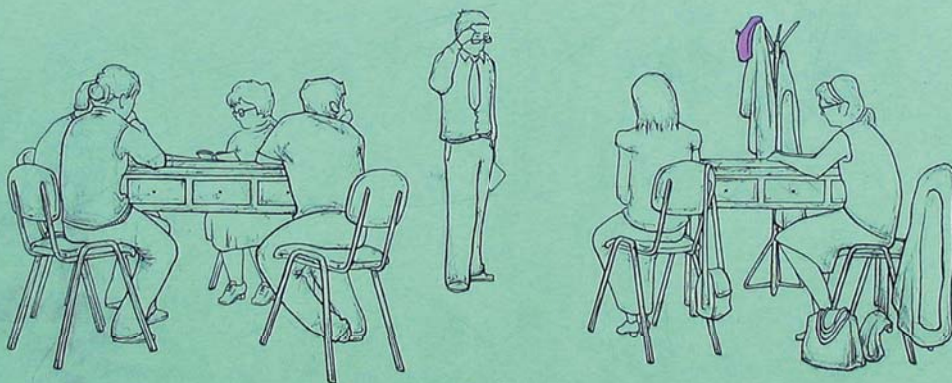
Födő Gábor díjazott művei viaszosvászonra nyomott linómetszetek, amelyek etetőszékben ülő, kiskocsit húzó, elmélyülten játszó gyerekeket ábrázolnak. Bennük (és általuk) a zsűri nyilvánvalóan az alkotó invenciózus működését, a grafika hagyományos formáitól elszakadó, új képhordozókat kutató törekvéseit méltányolta. Beszéd, iránymutató döntés ez, reflexió a grafika kortárs megújulásának igényére. Az egyik lehetséges kitörési pont kétségtelenül a nyomtatott kép síkszerű, technikai kötöttségeinek fellazítása, inventív anyaghasználata és a méretek növelése. Födő Gábor pályája kezdete óta következetesen efelé halad.

FÖDŐ GÁBOR:

Azt hiszem, megvan minden, 2008, linóleummetszet, műanyag táská, 50x60 cm

FÖDŐ GÁBOR:

„Ezért arra szeretném kérni a kedves tanár és osztályfőnök kollégákat”, 2011, asztallapmetszet, iskolai asztallap, 120x49x1,6 cm

foró: Csomor László Ócsi

foró: Csomor László Ócsi

FÖDŐ GÁBOR:
A labdát én viszem utánad?, 2005,
szitanyomat, zuhanyfüggöny,
140x200 cm

FÖDŐ GÁBOR:
Előre nézz, Lacika!, 2005,
szitanyomat, zuhanyfüggöny,
140x200 cm

Mielőtt 2000-ben felvételt nyert a Magyar Képzőművészeti Egyetemre, Baksai József és Szurcsik József mellett már kellő szakmai alapokat kapott a Novus Művészeti Szakiskolában. Így Földő az egyetemen a művészellátó helyett már inkább a barkácsboltba járt alapanyagokat keresve, lévén a klasszikus technikáknál már jobban érdekelték azok megújításának lehetőségei. Kutakodásaiban ösztönzést jelentett számára a Makói Művésztelep, ahol a 2000-es évek elején Roskó Gábor és Madácsy István vezetésével dolgozhatott.

Az egyetemi évek alatt egyszerű, ám hagyományos képsokszorosító technikákkal dolgozott, de linómetszeteit vagy szitanyomatait rendhagyó hordozó felületekre vitte fel: műanyag szatyrokra, zsákra, csiszolópapírra, tükörfóliára. Hordozói olyan felületek, amelyek éppúgy részei mindennapjainknak, mint az ábrázolt jelenetek. Képtémái hétköznapiak, szereplői mindannyiunk számára ismerősek, kifejezőmódjuk pedig a végleteleg redukált. A térbeli, környezeti elemek teljes elhagyása ellenére, az alap semleges síkján kirajzolódó alakok alapszínekké nyomott sziluettjei kis magyar valóságunk ismerős alakjai: bácsi húzós kocsival, asszony piros otthonkában, diplomamatáskás hivatalnok vagy mobiltelefonáló néni. Velünk azonos térben és időben mozognak ők, ahogy a képek címeiként szolgáló elejtett mondattörödékek is a saját-jaink (*Látod, anyukám, erről beszéltem*). Bár alakjuk olykor

csak jelzésszerű, fragmentális, karakterük (koruk, nemük, társadalmi állásuk) jól azonosítható. A popos hangvétel Hecker Pétertől Radák Eszterig a 2000-es évek elejének új trendje volt, amely üdítő merész-séggel rázta le magáról a kortárs művészet elitista hangnemet, és mert váltani egy vagányul mai képi szlengre. A közérthető és szerethető kortárs művészet programját Földő Gábor is magáénak vallja, szereplői felett nem ironizál és nem ítélkezik, hiszen ő maga is része annak a közegnek, amelyből képeit építi.

Az *Aquafitness* címen 2005-ben bemutatott diplomamunkája mind-ezen törekvések összegzése volt. A zuhanyfüggönyökre készült szitanyomatokon strandolók jelennek meg, sörpocakos urak, elefántcombú nők, akik nagy igyekezettel végzett tornával próbálnak igazodni az eszményinek tartott testideálhoz. Az elvont térben imbolyogva egyszerre nyilvánvalóvá válik elvesztségük, esendőségük, mulandóságuk, ám a libegő, áttetsző függönyök szűrőjén át heroikussá is tisztulnak, amolyan profán emlékművekké (kis emberek, nagyban). Antiakadémikus aktok, cselekmény nélküli zsánerek. Méhes László 1970-től festett, *Langyosvíz* című fotorealista ciklusa még nem nélkülözött némi társadalomkritikus, ironikus hangvételt. Földő Gábortól távol áll az ironia, ő a megfigyelő empátiájával fordul modelljei felé, tisztában van gyarlóságaikkal, és becsüli eredendő bölcsességüket.

Experimentális iránya ellenére Földő nem számolt le véglegesen a sokszorosított grafikával. Éppen ellenkezőleg: a nyomtatott kép tradicionális formáinak átmentésén, korszerű és hiteles formáin munkálkodik. Szinte valamennyi művében megtartja a képsokszorosítás hagyományos formáit: linóleumot metsz, szita-

nyomatot készít, kézimunkával megmunkált dúcban és nyomatban gondolkodik, akár a házi buhera, barkácsolás esetlegességeit is vállalva. (Amivel egyúttal azt is bizonyítja, hogy a kortárs képgrafika nem professzionális technikai háttér függvénye.) A nyomtatott kép részben a rajz eltávolítását, elvonatkoztatását szolgálja, más tekintetben viszont (még egyedi nyomat esetében is) potenciálisan magában hordozza a megtöbbszörözés lehetőségét. Márpedig Födő számára a kortárs kép hozzáférhetősége elsődleges esztétikai szempont, ezért merészkedik olyan, a designerek által minden fenntartás nélkül használt képhordozók területére, mint a táskáké. A tervezőgrafika vizuális hatásaival dolgozó képalkotását azonban sose szolgáltatja ki a tetszetős felszínnek, az mindvégig megtartja gondolati egységét.

Tantermi jeleneteket ábrázoló sorozatán megfordítja a nyomat dúcban szembeni szokásos primátusát, s a pad felszínébe karcolt jeleneteket állítja középpontba. A dúc ebben az esetben maga az iskolai asztallap, önmagában is jelentéssel teli tárgy. A rajz modora pedig igazodik képi tárgyához, az iskolai élet ellesett pillanatihoz; finoman cizellált vonalrajza megidéri a végtelennek tűnő órák unalmát némiképp enyhítő firka örömét.

lenné absztrahált rajz eljárása éppúgy utalt Plátón barlang hasonlatára, mint a művészeti születésének pliniusi legendájára. Másrészt viszont valami nagyon is valóságos, nagyon is általános élménynek adott szakrálisan emelkedett formát, hiszen rajzai a gyermekiség rekvizitumait állították középpontba. A Body kettős értelemben reflektál: a test változik, ami megmarad, az az annak lenyomatát hordozó ruhadarab. A rugdalózók elvonatkoztatása magában foglalja a gyermeklét illanó mulandóságát, s az ereklyeként őrzött emlékek kivételes státuszát.

Hasonlóképp a gyermeklét a tárgy. Az év grafikája díjjal jutalmazott sorozatának.

Az öt kép egységesen arany színű viaszosvászon terítőre nyomtatott. Hordozójuk ezúttal is szimbolikus, hiszen az abrosz eredeti funkciójában a családi élet egységét kifejező közös étkezéshez kapcsolódik. Nyers fa kerete a családi ház padlásáról származik, tehát maga is generációkat kiszolgáló matéria. Az alap arany színe teremti meg azt a konkrét helytől és időtől elvonatkoztatott szakrális aurát, amelyben apró hősei mozognak. Az etetőszékben nyújtózkodó, kis kádban ücsörgő vagy a szobatisztaság kihívásával küszködő kisgyermekek mindennapi tevé-

foto: Födő Gábor

FÖDŐ GÁBOR:
Már megint beszakadt a körömöm, 2009, műbőr metszet, műbőr táska, fadoboz, 38x43x15,5 cm

foto: Rónai Gergely

foto: Rónai Gergely

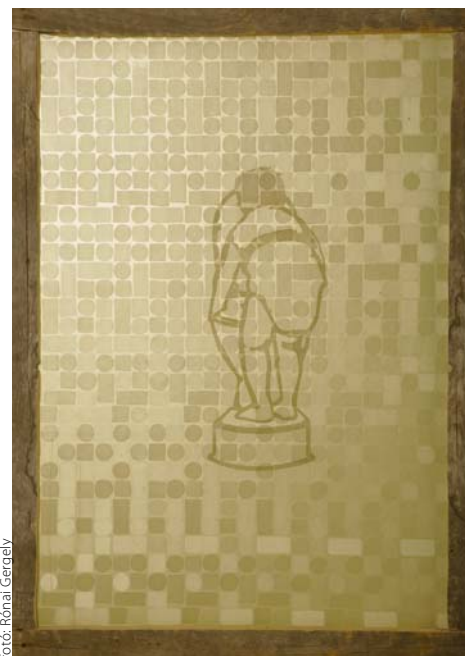

foto: Rónai Gergely

A 2014-es Miskolci Grafikai Triennále nagydíja azt reprezentálta, hogy Födő a sokszorosított grafika hagyományos kereteit magától értetődő vagánysággal újragondoló munkái kitörési pontot jelentenek a saját tradíciójába beszorított művészeti ágban. Sorozata (és annak díjazása) frappáns válasz volt a sokszorosított grafika műfaji, fogalmi határaitól folytatott parttalan vitára. A *Body* címen kiállított sorozat nem volt sem hagyományos értelemben vett rajz, sem nyomat. A megjelenített babaruhák képeit Födő átlátszó plexi lapokba karcolta bele, így azok rajza csak a falra vetődő árnyékukban kapott formát. A testet-

kenységei általa kapnak kivételes jelentőséget. Ha végzetesen világias nyugati világunkban maradt még valami szemernyi esélye a szentségnek, a gyermekiség csodája joggal nevezhető annak.

Van hát díj, nagy múltú, jó nevű. Vannak a mai magyar grafikát méltán reprezentáló művek is, világos, korszerű és vonzó formában megjelenők. Már csak az ösvényt kell kitaposni, amin eljuthatnak a közönséghez.

Jegyzet

* Az eddigi díjazottak: Barcsi Pál, Kótai Tamás, Gallusz Gyöngyi, Zsankó László, Madácsy István, Stefanovits Péter, Sebők Éva, Somorjai Kiss Tibor, Szurcsik József, Szij Kamilla, Rácmolnár Sándor, Koralevics Rita, Sóváradai Valéria, Germán Fatime, Vincze Ottó, Horváth Kinga, Nagy Csaba, Molnár László József, Koós Gábor

FÖDŐ GÁBOR:
Erre, Nem, erre, 2013, linóleummetszet, viaszosvászon terítő, 78x108 cm

FÖDŐ GÁBOR:
Ééhes vagyok!, 2013, linóleummetszet, viaszosvászon terítő, 78x108 cm

FÖDŐ GÁBOR:
Azaz, hajtsd fel a deszkát!, 2013, linóleummetszet, viaszosvászon terítő, 78x108 cm